

קבוצת מיקוד בנושא קיימות עירונית בחברה החרדית

18 אוקטובר 2015 | 20:00 – 22:00 | מנהל קהילתי רוממה

פרויקט "קיימות עירונית" במכון ירושלים לחקר ישראל, הפועל ממאי 2013, מחפש בהתנהגות האנושית פתרונות להשגת סגנון חיים איכותי ומקיים ותוצרו הסופי יהיה מקבץ המלצות מדיניות לקידום שינויי התנהגות לשם השגת אורח חיים מקיים בערים

כחלק מהפרויקט נערכו התנסויות מעשיות הבאות לבחון את עקרונות הקיימות בשטח ובמסגרת התנסויות אלו חברו צוות הפרויקט לצוות המנהל ברוממה, ירושלים ונערכה קבוצת מיקוד שמטרתה הייתה להבין ולחקור את תפיסות הקיימות בקרב נשים מהמגזר החרדי בירושלים.

מנחה: גלית רז-דרור, רכזת פרויקט קיימות עירונית

משתתפות: 12 תושבות שכונת רוממה, שיר מימון- עובדת קהילתית אורבנית, מנהל קהילתי רוממה

תיעוד וסיכום: ענבר גורדון- רכזת פרויקט קיימות עירונית, אראלה גן- עוזרת מחקר, פרויקט קיימות עירונית

1. רקע:

במנהל קהילתי רוממה התקיימה במשך חודשי קיץ 2015, פעילות בנושא קיימות, במסגרתה קבוצה של כ-45 נשים וילדות השתתפו בשלוש פעילויות שהתקיימו במשך שבועיים. הפעילויות כללו סיור במוקד 106 העירוני, סדנת יצירה ומיחזור של אמהות וילדות וסיור בנחל חדרה ובמפעלי המיחזור בחדרה. מטרת הפעילויות הייתה העלאת מודעות ויצירת קרקע לפעילויות נוספות בשכונה בנושא. בעקבות הצלחת הפעילויות וההיענות הרחבה, עלה הצורך להבין מהי משמעות המושג "קיימות" בשביל תושבות השכונה ובאיזו צורה אספקטים שונים של "קיימות" משתלבים בחיי היום-יום שלהן. כמו כן, מטרת הקבוצה הייתה להעלות רעיונות והצעות לפעולות שניתן ליזום בשכונה על מנת לשפר את איכות החיים של התושבים דרך העיסוק בקיימות.

המפגש ארך כשעתיים והשתתפו בו כ-12 נשים מהשכונה.

1.1. אפיון כללי של המשתתפות

12 נשים מחסידויות שונות (חלקן בעלז, חלקן ליטאיות)

טווח גילאים: 30 עד 60-55. נשואות. חלקן בתעסוקה, חלקן עקרות בית ומיעוט בפנסיה. רובן תושבות ותיקות ואפילו ותיקות מאוד בשכונה (34-10 שנים).

2. מטרת ומתודולוגיה

מטרת הקבוצה היתה לאסוף מידע ראשוני לגבי תפיסות והבנה של מושג הקיימות, לבחון שאלות בנוגע לתפיסת האחריות למרחב הציבורי וכן ליזום ולייצר פעילות בנושאי הקיימות בקרב הנשים בשכונה.

2.1 בניית השאלות

השאלות נבנו מתוך שיחות עם שיר מימון, העובדת הקהילתית האורבנית ברוממה, עם דגש על יישומיות מסקנות המפגש לשם יצירת יוזמות ופעולות בשכונה.

3. נקודות שהעלו הנשים במפגש:

מבט כללי על השכונה

- שכונה ישנה עם תושבים ותיקים שנכנסים אליה בשנים האחרונות, רובם תושבי חוץ, אשר מעלים את הסטנדרטים והדרישות וכן את מחירי הדיור ומשנים את אופי השכונה ואת היכולת של דור ההמשך לקנות דירה באיזור.
- השאיפה היא שהתשתיות העירוניות שקשורות למרחב הציבורי ידמו ברמתן לשכונות אחרות בעיר, רחביה עלתה פעמים רבות כדוגמא (גם מאחר ומחירי הדיור גבוהים).
- אוכלוסייה שגדלה מהר ויש צרכים רבים שיש למלא בנושאי צפיפות והמרחב הציבורי, גנים ציבוריים וריקון פחים בזמנים שמתאימים לתושבי השכונה ובאופן קבוע.
- לשכונה ולמיקום שלה יש חשיבות חברתית ותרבותית. **קיימות** היא המשכיות של אורח חיים מסוים של תורה ויראת שמיים.
- יש כוח שכונתי נגד פעילויות ויוזמות שלא מתאימות לאופי השכונה (למשל בריכה ציבורית).
- שכונה רב-גונית בה כל אחד חי לפי הדרך שלו והרב שלו בכבוד ואהבה, אבל התשתיות לא מכבדות את מי שגר שם.

מרחב ציבורי:

- המרחב הציבורי, בעיקר המדרכות, עמוסים באופניים, עגלות, מדרכות עקומות, תוספות בנייה.
- אין מודעות לצורה בה הדברים נראים מבחוץ.
- הילדים מחונכים לדאוג לניקיון, אבל אין מספיק פחים או פחי מחזור.
- יש הרבה זבל ברחובות גם כי משתמשים הרבה בכלים חד פעמיים.
- יש הרבה ילדים, אבל אין גינות ומתקנים.
- אין שטחים ירוקים, לא בבניינים ולא מחוצה להם.
- האחריות על שיפור פני העיר הינה של העירייה. לתושבים אין זמן לכך, כל אחד דואג לפנים הבית שלו.

התניידות:

- שימוש בעיקר בתחבורה ציבורית ובתוכה גם בתחבורה ציבורית שמיועדת למגזר וממוקמת אחרת מהתחנה המרכזית של העיר.

- מתניידים גם באופניים.
- אין רכב פרטי לכל משפחה.

צריכה וקהילתיות:

- הקניות נעשות חלקן במרכז המסחרי המקומי (אוכל וניקיון) וחלקן ברשתות הגדולות החרדיות. המרכז המסחרי מוזנח והגישה אליו לא נוחה, אבל זה מקום שמשמש את תושבי השכונה.
- גמ"חים: יש גמ"חים להכל: תרופות, בגדים, לולים, מכשירים רפואיים "השבת ילדים", גוי של שבת, מדריך הגמ"חים החרדי, שולחנות, בנק זמן – גמ"חים זו פעולה ערכית ולא מחוברת אליה סטיגמה וזה אפילו דבר נעלה כשאישה לוקחת מגמ"ח כדי לעזור לבית ולמשפחה. יש כאלו שמשתמשים בהם על מנת לאפשר לבעל ללמוד למשל. זה לא נחשב לנזקקים, אבל רק מי שצריך לוקח.
- יש איסוף של מוצרים משבת שנשארו כדי לחלק לנזקקים.
- המינהל הקהילתי תורם הרבה לשכונה: ספרייה, חוגי התעמלות, שיעורים לילדים ומבוגרים והאיזור מסביבו נקי ומטופח.
- רשת התקשורת בין האנשים היא דרך בתי הכנסת ומדריך הגמ"חים.

מה אפשר לעשות?

העלאת רעיונות: מה אנחנו יכולות כתושבות השכונה לעשות בעצמנו? מה החשיבות של פעילות כזו? מה החשיבות של המינהל, הממסד, התושבות, הקהילה, בעידוד ובהצלחה של כאלו יוזמות?

- העירייה צריכה להתערב ולתת תמורה למיסים העירוניים.
- העירייה צריכה לתמוך ולקדם אותם: למשל, נושא ניקיון הרחובות יוצג לתושבים כתחרות שאפשר לקבל עליה פרס (כמו בדוגמה של בני ברק).
- אחת מהנשים סיפרה על יוזמה שלה למבצעי ניקיון בבניין ובשכונה שלה.

4. סיכום המפגש: ממצאים ומסקנות

- ישנה הערכה ואהבה לשכונה ולתושביה.
- רוב השיח סביב נושאי הקיימות מתייחס לאיכות, שיפור וטיפול במרחב הציבורי. ישנה הבנה שמצב המרחב הציבורי והשימוש היומיומי בו, כמו גם לזמן איכות ופנאי, הוא חשוב.
- למרות זאת, מוטלת רוב האחריות לטיפול וטיפול המרחב הציבורי על הרשויות ולא על התושבים עצמם, בין אם בפעילות יום-יומית או יוזמה.
- יש קשר חזק לשכונה ולתושבים, הערכה למגוון, אך גם ליכולת של כל אחד וכל קבוצה לחיות את חייה בצורה שנכונה לה, כל עוד האופי החרדי של השכונה נשמר.
- אמירה מעניינת שעלתה הייתה שקיימות בשביל התושבים בשכונה היא היכולת להתקיים ולחיות לפי הערכים ודרך החיים הנכונה והטובה להם.
- בנושא הניידות, יש שימוש בתחבורה ציבורית ופחות ברכב פרטי.
- בתחום הצריכה והמקומיות, יש שימוש גם במרכז המסחרי המקומי וגם ברשתות גדולות.
- הגמ"חים, ארגונים מקובלים ומרושתים היטב בשכונה, מהווים כלי קהילתי שמסייע לתמוך בכל מי שזקוק וכן יוצר רשת של שיתוף במוצרים בין אנשים, כל זאת על מנת לתמוך ולאפשר את אורח החיים הרצוי. השיתוף במקרה הזה בא מכיוון של ערכי דת, עזרה לנזקקים ולזולת וחסכון כספי ולא מתוך ראייה סביבתית, אלא מתוך תפיסת חיים.

מסקנותיה של שיר, העובדת הקהילתית האורבנית:

במהלך המפגש, צפו בעיות הקיימות בשכונה: תשתית לא מתאימה לצרכים, צפיפות, ניקיון, תחבורה ציבורית. כמו כן, עלתה תחושה של ייאוש מהתנהלות מול גורמים עירוניים ובקשה לסיורים בשכונה עם נציגים מאגף תפעול. התושבות העלו את היתרונות בחיי הקהילה בשכונה זו, שגורמים להן לרצות להישאר בשכונה על אף כל הבעיות: מגוון-בשכונה קיים איגוד של תושבים ממגוון של חסידויות וזרמים שונים במגזר החרדי. מקומיות- לכל אחד יש המקום להיות מי שהוא מאמין ורוצה, על אף השוני. המפגש תרם ללמידה נוספת שלי על המקום בו התושבות נמצאות ועל דרך הפעולה המתאימה עבורן.

בימים אלו, עובדים על קורס בקיימות לנשים מהשכונה ללמידה עיונית ומעשית של הנושא. כרגע בשלב בדיקת היתכנות והיענות.